

79
16. apríl.

— *Brjef ráðgjafans fyrir Ísland til landshöfðingja um þinglestur veitingarbrjefa.* — Í þóknanlegu brjefi yðar, herra landshöfðingi, frá 15. f. m. hafið þjer út af fyrirspurn sýslumannsins í Mýra og Borgarfjarðar sýslu, óskað úrskurðar ráðgjafans um það, hvort þinglestur veitingarbrjefa megi fram fara án þess borgun sje reiknuð fyrir það, og ef ekki, hvort þá beri að reikna gjaldið eptir 30. grein reglugjörðarinnar frá 10. september 1830.

Fyrir því læt jeg ekki hjálða að tjá yður til þóknanlegrar leiðbeiningar og birtingar það álit ráðgjafans, að þinglestur veitingarbrjefa sýslumanna megi samkvæmt 34. grein tilskipunar frá 30. janúar 1793 fram fara borgunarlaust.

Þýðingu hafa slysfarir, og sá skaði, er orsakast kynni af þeim, yrði einungis bættur upp með því að hækka tillögin. Stofnun, sem ekki á von á tillögum frá fleiri en 140 embættismönnum — svo virðist tala prestakalla þeirra að vera, sem frumvarpið hljóðar um — getur því ekki með neinni vissu notað þá tillagaskrá, sem á við stóra ábyrgðarstofnun.

Þar að auki hefir frumvarpið ákvörðun, sem gerir það ómögulegt að nota tillagaskrá stofnunar yorrar og það er 2. grein, er leggur þeim presti, sem tryggja skal líf sitt, í sjálfs vald að ákveða upphæð fjárstyrksins eptir sinn dag frá 100—300 kr. árlega. Af þessari ákvörðun myndi leiða, að þeir er veikfældir væru, en ættu heilsugóðar konur myndu reyna að hafa styrkinn sem mestan, en hinir sem heilsugóðir væru og ættu veikar konur, myndu reyna að láta fjárstyrkinn vera hinn minnsta, er hann gæti orðið. En af þessu myndi leiða tvöfaldan skaða fyrir ábyrgðarstofnunina, sem er skyld til að borga ekkjumni viðkomandi fjárstyrk, hvað lengi sem hún lifir, án tillits til þess hve lengi maður hennar hefir lifað og greitt árstíllög sín.

Híð fyrsta skilyrði fyrir því, að viðhafa tillagareglur þær, er hjer er reiknað eptir, er því það, að gefnar sjeu fastar og ófrávikjanlegar reglur fyrir upphæð þeirri, sem embættismaðurinn er skyldur að sjá ekkju sinni borgið. Þar eð þessu skilyrði ekki hefir verið fullnægt, álitum vjer sjálf-sagt, að landssjóðurinn muni ekki geta fengið neina áreiðanlega lífsábyrgðarstofnun til að takast á hendur ábyrgð þá, sem getur um í 8. grein frumvarpsins.

Í frumvarpinu er ætlað til þess, að landsjóðurinn skuli greiða þeim, er hætta að sjá konum sínum borgið, endurgjald fyrir tillög þau, er þeir eru búnir að borga, en þetta getur orðið landssjóðnum að allmiklum skaða. Að vísu gæti litíð svo út, sem landssjóðurinn, sem engu hefir kostað til hjóna þeirra, sem um er að ræða, hljóti jafnvel að hafa nokkurn hag, ef hann endurborgar tillögin vaxtalaus. En hjer við er aðgætandi, að landssjóðurinn hefir á hinum líðna tíma borið ábyrgð, og að hann hefir tilkall til endurgjalds fyrir hana. Þegar hlutir eru tryggðir gegn eldsvoða, er það auðsætt, að sá, sem ekkert hefir brunnið hjá, getur ekki, þegar hann gengur úr brunabótafjelaginu, fengið tillög sín endurborguð, beinlínis af þeirri ástæðu að þeim hefir á meðan verið varið til að greiða brunabætur til annara, sem beðið hafa tjón af eldsvoða, og eitthvað svipað þessu á sjer stað í lífsábyrgðarfjelogum. Tillögum þeim, sem lífsábyrgðarfjelog fá hjá þeim, sem hafa keypt ábyrgð á lífi sínu, ber að verja til þess að greiða ekkjum þeirra, er deyja, fjárstyrk.

Jafnvel þó nú yrði bætt úr fyrtöldum vandkvæðum, myndi það mjög vafasamt, hvort híð fyrirhugaða fyrirkomulag yrði haganlegt. Ef að landssjóðurinn á að geta haft yfirlit yfir, hvort hann hafi hag eða skaða af lífsábyrgðinni, verður að halda öllum tekjum og gjöldum, er snerta þetta málefni sjerskildum. Tillögin verður að geyma sjer í lagi og koma þeim á vöxtu, eða það verður, hvernig sem fer, að halda bók yfir þau, eins og þau væru sjóður út af fyrir sig, sem árlega fengi vexti talda í tekjum sínum. Í annan stað verður að halda bók yfir aldur og æfi hlutadeigandi embættismanna, og verður öðru hvoru að bera saman tillögin við mannalátin og skaða þann er stofnunin hefir haft af þeim. En allt þetta myndi útheimta sjerstaka þekkingu, og er varla ráð gjörandi fyrir því, að þeir, er fjalla um landsjóðinn, hafi þá þekkingu, að þeir gætu leyst slíkt starf viðunandi af hendi. Þótt nú þeir, sem vilja fá sjer lífsábyrgð, ekki sjeu allmargir, myndi þó byrði sú verða ekki all-lítil, sem landssjóðnum bættist af þessu fyrirkomulagi. Eptir nokkur ár, má búast við, að ekkjurnar, sem eiga tilkall til að fá líffeyri minst 100 kr. árlega hver, yrðu um 70 eða 80 og verður þessi byrði landssjóðsins varla talin minni en milli 50000 og 80000 kr.; og þegar nú þar við bættist skuldbindingin að greiða af hendi fjárstyrksupphæðir þær, sem emn er ekki farið að greiða, getur skuldbinding landssjóðsins, eða upphæð sú, sem þyrfti að vera í lífsábyrgðarsjóðnum, hæglega orðið um 100000 kr. samtals.